

BØRNE- OG
UNDERVISNINGS-
MINISTERIET

Den 30. november 2020

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Kommissionens meddelelse om etablering af det europæiske uddannelsesområde inden 2025.
KOM(2020) 625

1. Resumé

Kommissionen offentliggjorde meddelelsen "Etablering af det europæiske uddannelsesområde inden 2025" den 30. september 2020. Formålet er at udfolde en vision om etablering af det europæiske uddannelsesområde i 2025 og præsentere de konkrete skridt, der efter Kommissionens mening skal til for at opnå den ambition, samt fremlægge en ny styringsramme for det europæiske uddannelsesmæssige samarbejde. Det europæiske uddannelsesområde skal udfoldes inden for seks dimensioner: 1) Kvalitet, 2) inklusion og ligestilling mellem mænd og kvinder, 3) den grønne og digitale omstilling, 4) lærere og undervisere, 5) videregående uddannelse, 6) geopolitisk dimension.

Regeringen hilser meddelelsen velkommen og glæder sig over, at der anlægges en helhedsorienteret tilgang til alle uddannelsessektorer. Der bør være større fokus på dagtilbudsområdet, herunder også for de 0-2-årige. Dagtilbud af høj kvalitet spiller en vigtig rolle for at sikre lige muligheder i uddannelse, bekæmpe negativ social arv og endeligt at sikre kvinders arbejdsmarkedsdeltagelse. Endvidere finder regeringen, at dannelsesaspektet bør være stærkere betonet ved siden af det færdighedsorienterede læringssyn. De seks dimensioner vurderes at være dækkende for de udfordringerne i de kommende år - særligt fokus på grøn og digital omstilling, kvalitet i uddannelserne og social inklusion. Det er ligeledes vigtigt med et styrket fokus på undervisernes og det pædagogiske personales rolle for uddannelser og dagtilbud. Regeringen støtter, at initiativet om Europæiske Universiteter spiller en nøglerolle i videreudviklingen af samarbejdet på det videregående uddannelsesområde. Regeringen vil lægge vægt på, at undersøgelser vedrørende mulighed for en fælles europæisk grad eller retlig statut respekterer både den nationale kompetence samt den institutionelle autonomi. I forhold til de foreslåede fem mål finder regeringen, at det er udmærket med fælles mål til at sætte en retning, men at der også bør tages højde for den store forskel i medlemslandenes udgangspunkt.

Endelig lægger regeringen vægt på, at uddannelse er national kompetence, og at den videre udrulning af initiativerne inden for det europæiske uddannelsesområde sker i fuld respekt for nærhedsprincippet og proportionalitet. Der vil blive taget specifik stilling til de enkelte initiativer i takt med, at de konkretiseres af Kommissionen.

2. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde meddelelsen om Etablering af det europæiske uddannelsesområde inden 2025 den 30. september 2020. Meddelelsen er oversendt til Rådet i dansk sprogversion den 21. oktober 2020. Meddelelsen blev offentliggjort samtidig med Kommissionens meddelelse om en *Handlingsplan for digital uddannelse 2021-2027*, som indgår som et af initiativerne i meddelelsen om det europæiske uddannelsesområde.

Ideen om et europæisk uddannelsesområde går tilbage til Kommissionens meddelelse om *Styrkelse af den europæiske identitet gennem uddannelse og kultur*, som blev offentliggjort forud for det uformelle sociale topmøde for EU's stats- og regeringschefer i Göteborg den 17. november 2017, i hvilken der beskrives en vision om et europæisk uddannelsesområde hen mod 2025. Som opfølgning på stats- og regeringschefernes frokostdrøftelse om uddannelse og kultur ved det sociale topmøde indgik en række forslag til initiativer på uddannelsesområdet i Det Europæiske Råds konklusioner af 14. december 2017.

I Kommissionens opfølgende meddelelse om *Oplygning af et stærkere Europa gennem ungdoms-, uddannelses- og kulturpolitik* af 22. maj 2018 fremgår følgende mål for det europæiske uddannelsesområde:

- Fremme af mobilitet over grænserne og samarbejde inden for uddannelse
- Hjælp til at overkomme uberettigede hindringer, der gør det sværere at lære, studere eller arbejde i et andet land, og skabelsen af et ægte europæisk læringsrum
- Støtte til medlemsstaterne til at forbedre deres uddannelsessystemer, så de bliver mere inkluderende, baseret på livslang læring og innovationsdrevne.

I Kommissionens nye meddelelse om *Etablering af det europæiske uddannelsesområde inden 2025* indgår endvidere et forslag til ny styringsramme, som skal efterfølge den eksisterende ”strategiske ramme for det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet” (Education and Training 2020 (ET2020)), som blev vedtaget via et sæt rådskonklusioner den 12. maj 2009.

3. Formål og indhold

Formål

Formålet med meddelelsen er at udfolde en vision om etablering af det europæiske uddannelsesområde i 2025 og præsentere de konkrete skridt, der efter Kommissionens mening skal til, for at opnå den ambition, samt fremlægge en ny styringsramme for det europæiske uddannelsesmæssige samarbejde.

Indhold

Et ambitiøst europæisk uddannelsesområde i seks dimensioner

1) Kvalitet

Kvalitetsuddannelse udstyrer unge med viden, færdigheder og holdninger, så de kan trives i livet og håndtere de udfordringer, de vil møde, herunder digitale kompetencer, kritisk tænkning, sproglig og kulturel mangfoldighed mv.

2) Inklusion og ligestilling mellem mænd og kvinder

Uddannelse mindsker ikke altid uligheder forbundet med socioøkonomisk status, selv om de bedst fungerende uddannelsessystemer er dem, der har fokus på lighed. På tværs af Europa følger den enkeltes uddannelsesmæssige erfaringer sociale mønstre. Dårlige resultater i læsning og tidligt skolefravald er gennemsnitligt højere blandt drenge end piger. For at vende udviklingen bør bl.a. uddannelsesniveau og resultater afkobles fra social, økonomisk og kulturel status.

Erhvervsuddannelsessystemer bør være fleksible og fremtidssikrede ligesom strategier for livslang læring bør hjælpe dem, der tidligt forlod uddannelsessystemet.

Kvinderne har gennemsnitligt et højere uddannelsesniveau end mænd, og færre kvinder forlader uddannelsessystemet tidligt. Alligevel er der stadig kønsforskelle inden for en række videnskabelige fagområder, særligt dem, der fører til områder med bedre betalte jobs. Der bør følges overvejes:

- bedre inddragelse af ligestillingsaspektet i uddannelsesprocesser og –institutioner.
- Udfordre og opløse kønsstereotyper i studievalg.
- en bedre kønsbalance i ledelsesstillinger, herunder inden for de videregående uddannelser.

3) Den grønne og digitale omstilling

Uddannelsespolitikker og investeringer med fokus på grøn og digital omstilling er nøglen til modstandsdygtighed og velstand i fremtiden. Overgangen til en miljømæssigt bæredygtig økonomi har betydelige konsekvenser, og kræver investeringer i uddannelse for at øge antallet af fagfolk, der arbejder hen mod en klimaneutral og ressourceeffektiv økonomi og integration på tværs af naturvidenskaberne og humaniora.

4) *Lærere og undervisere*

Undervisere og andet pædagogisk personale spiller den vigtigste rolle for at gøre uddannelse til en gavnlig oplevelse for alle. Visionen er yderst kompetente og motiverede undervisere, der har forskellige muligheder for støtte faglig udvikling gennem forskellige karriereforløb, og det bør være et værdsat erhverv.

5) *Videregående uddannelse*

Mobilitet for studerende og personale har åbnet de videregående uddannelser og styrket grundlaget for struktureret samarbejde. Bologna-processen har spillet en drivende rolle for internationalisering og mobilitet. Med 41 pilotprojekter for Europæiske Universiteter er mere end 280 videregående uddannelsesinstitutioner på tværs af EU i gang med at teste nye modeller for et dybere og mere ambitiøst samarbejde. Covid-19-krisen har dog vist udfordringer med digitalisering, innovative pædagogikker, inklusion og trivsel, støtte til studerende, forskere og personale, mobilitet og finansiering. De europæiske videregående uddannelsessystemer bør derfor stræbe efter tættere og dybere samarbejde om udvikling af fælles læseplaner og fælles kurser samt større mobilitet for studerende på tværs af de forskellige landes uddannelsessystemer, fx via automatisk gensidig anerkendelse af kvalifikationer og studieperioder i udlandet samt et større fokus på specialiserede uddannelsesprogrammer inden for højtudviklede IT-færdigheder.

6) *Geopolitisk dimension*

Samarbejde om uddannelse er gradvist blevet et vigtigt instrument i implementeringen af EU's politikker som et instrument for blød magt. EU's udvekslingsprogrammer bidrager til at formidle et positivt billede af Europa i verden og udbrede budskaber og grundlæggende værdier. Hvert år udveksler Europas universiteter ca. 50.000 studerende med andre dele af verden. Det har bidraget til at gøre Europa til en attraktiv destination og fremmet innovation og jobskabelse. På samme måde har kapacitetsopbyggende tiltag været medvirkende til internationaliseringen af de videregående uddannelsessystemer i partnerlande og herved understøttet socioøkonomiske reformer og demokratisk konsolidering.

Midler og milepæle

Kommissionen vil sammen med medlemsstaterne og interessenterne foreslå en række nye initiativer inden for de nævnte seks dimensioner med henblik på at etablere det europæiske uddannelsesområde i 2025.

Løft af kvalitet i uddannelse

Det at løfte kvalitet i uddannelserne kræver koordinerede indsatser, der er rettet mod udfordringerne inden for hvert lands uddannelsessystem. Fælles målsætninger til at fokusere på niveauet for færdigheder og øge deltagelsen. Blandt initiativerne kan nævnes:

- Kommissionen vil understøtte medlemsstaternes indsats for at *identificere effektive politiske reformer*, der bidrager til bedre *grundlæggende færdigheder*. Kommissionen vil også støtte samarbejde mellem europæiske interessentorganisationer, lærerorganisationer og læreruddannelsesudbydere.
- Kommissionen planlægger at lade Erasmus+-program følge af en opdateret *ramme for læringsmobilitet*.
- Der skal ved hjælp af Erasmus+-midler følges op på og arbejdes videre med allerede vedtagne rådshenstillinger mv. for at styrke *flersprogethed, tværgående færdigheder* og *demokratiske undervisningsmiljøer*.

Gøre uddannelse mere inklusiv og kønssensitiv

Der vil blive lagt særlig vægt på inklusion, ligestilling og mangfoldighed inden for Erasmus+ og Det Europæiske Solidaritetskorpset i den kommende syvårige programperiode. Derudover vil de følgende initiativer bidrage til større inklusion i uddannelse:

- *Pathways to School Success-initiativet* skal hjælpe alle elever med at opnå det laveste kompetenceniveau, dvs. niveau 2 i OECD's PISA-undersøgelse, i grundlæggende færdigheder.
- Kommissionen vil nedsætte en ekspertgruppe, der skal udarbejde forslag til strategier for *gunstige læringsmiljøer for grupper med risiko for dårlige resultater og for fremme af trivsel i skolen*.
- Da deltagelse i dagtilbud er en væsentlig faktor for den senere tilegnelse af grundlæggende færdigheder, vil Kommissionen understøtte den europæiske kvalitetsramme for dagtilbud af høj kvalitet fra 2019. Kommissionen arbejder også på en børnegaranti.
- For at styrke rummelighed og kvalitet i erhvervsuddannelserne vil Kommissionen støtte etableringen af *50 erhvervsekspertisecentre med finansiering under Erasmus+-programmet*.
- Kommissionen vil arbejde hen mod at udvikle en *europæisk tilgang til micro-credentials* (mikroeksamensbeviser) for at udvide mulighederne for livslang læring. Kommissionen planlægger et *forslag til rådshenstilling herom* i 2021.
- Kommissionen planlægger at styrke *forskning i betydningen af kønsaspektet inden for uddannelsespolitik*.
- En *ny dagsorden for omstilling af de videregående uddannelser* skal fremme kønsbalancen inden for akademiske karrierer og studievalg.

Støtte til den grønne og digitale omstilling i og gennem uddannelse

For at opnå den dobbelte omstilling anbefaler Kommissionen at prioritere tiltag, der bidrager til, at mennesker opnår viden og holdninger, som er nødvendige for at leve i, udvikle og støtte et bæredygtigt og ressourceeffektivt samfund.

- Kommissionen vil i slutningen af 2020 lancere en koalition for uddannelse i klima (*Education for Climate Coalition*) for at mobilisere ekspertise, give midler til netværk og støtte kreative tilgange med lærere, elever og studerende.
- Kommissionen vil i 2021 fremlægge forslag til en *rådshenstilling om undervisning i miljømæssig bæredygtighed* med henblik på at fremme integrationen af den grønne omstilling og bæredygtighed i skoler, videregående uddannelser og erhvervsuddannelser.
- Kommissionen vil fremme en *grønnere uddannelsesinfrastruktur*. De fleste skoler og universitetsbygninger i EU kan ikke imødekomme efterspørgslen efter nye kompetencer og lever ikke op til moderne energistandarder. Kommissionen vil derfor samarbejde med den europæiske investeringsbank (EIB) for at gøre det muligt at udnytte alle tilgængelige kilder til finansiering af digital og fysisk uddannelsesinfrastruktur.
- *"Researchers at Schools"*-initiativet skal bringe videnskaben ind på skolerne, ved at unge forskere får mulighed for at samarbejde med lærere og elever om bæredygtig udvikling, klimaforandringer mv.
- Kommissionen fremlægger en *handlingsplan for digital uddannelse*, der skal afhjælpe den digitale kløft i et livslangt læringsperspektiv og styrke den digitale kapacitet inden for Europas uddannelsessystemer.
- Inden for det kommende *Digital Europe-program* er der fokus på finansiering af avancerede IT-kompetencer inden for bl.a. kunstig intelligens, cybersikkerhed og højtydende databehandling.
- De kommende programmer *Erasmus+ og Det Europæiske Solidaritetskorpset* vil blive grønnere og mere digitale.

Styrkelse af kompetencer og motivation inden for undervisningsprofessionen

Kommissionen vil lancere en række initiativer, der skal støtte læreres, underviseres og skolelederes kompetenceudvikling og karriereveje og styrke lærerfagets tiltrækningskraft.

- Kommissionen vil lancere *Erasmus-lærerakademier* inden for det nye Erasmus+-program i 2021 med henblik på at skabe netværk af læreruddannelsesinstitutioner og lærerforeninger.
- Kommissionen vil udvikle en *europæisk vejledning i udviklingen af nationale karriererammer i 2021-2022* for dermed at understøtte undervisernes karriereveje.
- Kommissionen vil sammen med medlemsstaterne og interessenter udarbejde en *politisk ramme for at fremme læringsmobilitet blandt lærere og kvaliteten heraf*.
- Kommissionen vil i 2021 indføre en *europæisk pris for innovativ undervisning*, der skal anerkende læreres arbejde (og deres skoler), der yder et ekstraordinært bidrag til deres fag.

Styrkelse af europæiske videregående uddannelsesinstitutioner

De videregående uddannelsesinstitutioner i Europa er helt centrale både i det europæiske uddannelsesområde og det europæiske forskningsområde og har velegnede forudsætninger for at forbinde de to. For at sikre fuld synergi vil Kommissionen støtte medlemsstaterne og de videregående uddannelsesinstitutioner i *skabelsen af en politisk ramme til fremme af et gnidningsløst tværnationalt samarbejde mellem de videregående uddannelsesinstitutioner* i Europa. Denne vil bygge på de hidtidige erfaringer med de Europæiske Universitets-alliancer under Erasmus+ og også støttet af Horizon 2020. Kommissionen vil arbejde sammen med sektoren for videregående uddannelse og medlemsstaterne for at skabe incitament til en hurtig omstilling af de videregående uddannelsesinstitutioner i Europa på en åben og inkluderende måde. En sådan omstilling vil fokusere på *konnektivitet* mellem de videregående uddannelsesinstitutioner, men også deres omgivende økosystemer og samfundet, så universiteternes fire missioner er dækket ind: uddannelse og forskning, der fører til innovation og kobling til samfundet. Inklusion vil være et centralt mål for at sikre tilgængelige videregående uddannelsesinstitutioner, der er åbne for studerende og forskere med forskellig baggrund. Omstillingen vil endvidere have fokus på *digital og grøn parathed og modstandsdygtighed* for at støtte universiteterne i deres bestræbelser på at opbygge og styrke den digitale og grønne kapacitet. Også *innovation* vil være en central komponent.

Med dette formål vil Kommissionen i år lancere en offentlig online-høring, som vil indlede den fælles skabelse af en *dagsorden for omstilling af de videregående uddannelser* inden udgangen af 2021. De følgende initiativer vil understøtte denne omstillingsdagsorden:

- Kommissionen har til hensigt at engagere sig i den *fulde udrulning af initiativet om Europæiske Universiteter* under Erasmus-programmet i synergi med Horizon Europe m.fl.
- Kommissionen vil også sammen med medlemsstaterne og interessenter undersøge mulighederne for udvikling af en *europæisk universitetsgrad*, som kunne skabe en ramme for fælles universitetsgrader inden for de Europæiske Universiteter.
- Videregående uddannelsesinstitutioner bør fremme en mere effektiv gennemførelse af modulopbyggede fælles programmer. Kommissionen vil også revidere *Rådets og Parlamentets henstilling om kvalitets sikring* i samarbejde med medlemsstaterne og den videregående uddannelsessektor.
- Kommissionen vil i tæt samarbejde med medlemsstaterne og den videregående uddannelsessektor undersøge nødvendigheden og gennemførligheden af en *retlig statut for universitetsalliancer* såsom de Europæiske Universiteter.
- Det *europæiske studiekort-initiativ* er et væsentligt skridt mod at opnå målene i det europæiske uddannelsesområde ved at gøre det så let som muligt for studerende i hele Europa at være mobile. Med dets to hovedkomponenter, en *Erasmus+ Mobile App* og digitaliseringen af administrationen af studentermobilitet, beskrives initiativet som banebrydende for simplificeringen af universiteternes administration af studentermobilitet. Kommissionen vil starte en gradvis udrulning af initiativet begyndende med Erasmus-studerende i 2021 med målet om fuld udrulning i 2025.

- Kommissionen vil fortsætte med at understøtte medlemsstaterne i implementeringen af rådshenstillingen fra 2018 om fremme af *automatisk anerkendelse af kvalifikationer* inden for videregående uddannelse og gymnasiale uddannelser og studieperioder i udlandet.
- I 2022 vil Kommissionen gøre status over implementeringen af rådshenstillingen fra 2017 om *sporing af færdiguddannede*.
- Horizon Europe og det europæiske institut for innovation og teknologi (EIT) vil få en nøglerolle i at understøtte forsknings- og innovationsdimensionen af de Europæiske Universitets-alliancer og opbygning af vidensøkosystemer.

Uddannelse som led i et stærkere Europa i verden

Følgende tiltag overvejes for at styrke uddannelsesområdets rolle i EU's eksterne politikker:

- Tiltag på EU-niveau bør sigte mod at udvikle en *Team Europe-tilgang*, der fremmer et tættere samarbejde med EU's medlemsstater om uddannelsesinstitutionernes eksterne aktiviteter i forskellige dele af verden og derved styrker EU's position som partner i uddannelse på globalt plan.
- EU bør også styrke samarbejdet med strategiske *globale partnere* (f.eks. Kina, Japan, USA) og samtidig sikre EU's interesser, know-how og værdier bedre og fremme gensidighed og lige vilkår.
- En *udvidet international dimension i Erasmus+-programmet* kunne være et vigtigt redskab i at fremme det europæiske uddannelsesområdes globale dimension.
- Kommissionen vil åbne aktioner som *Erasmus Mundus Joint Master Degrees* op for verden for at styrke internationale partnerskaber og sikre, at europæiske videregående uddannelsesinstitutioner bliver stadig mere attraktive.

Derudover bør Vestbalkan-landene, i lighed med EØS-landene, blive fuldt associerede til det europæiske uddannelsesområde og Erasmus+-programmet.

En gunstig ramme for etablering af det europæiske uddannelsesområde inden 2025

I meddelelsen beskrives endvidere den styringsmæssige ramme, som det europæiske uddannelsesmæssige samarbejde fremadrettet skal arbejde indenfor – den såkaldte ”gunstige ramme” (”enabling framework”).

Den gunstige ramme for det europæiske uddannelsesområde – formål

- Den gunstige ramme skal give medlemsstaterne, EU og uddannelsessektoren i bred forstand mulighed for at gennemføre initiativerne om det europæiske uddannelsesområde. Den skal fremme fleksible arbejdsmetoder baseret på styrkede retningslinjer fra Rådet og styrke synergierne med andre initiativer på uddannelsesområdet, herunder Det Europæiske Forskningsområde og Københavns- og Bologna-processerne.
- Den gunstige ramme skal endvidere *identificere målsætninger og indikatorer, som skal lede og monitorere fremskridt hen mod det europæiske uddannelsesområde*.
- Den gunstige ramme skal ligeledes fremme integrationen af uddannelsesområdet i *det europæiske semester* for at styrke medlemsstaternes kapacitet til at komme på fode efter Covid-19-krisen.
- Den gunstige ramme skal danne grundlag *for etableringen af en fuldt udbygget styringsramme for det europæiske uddannelsesområde inden 2025*, idet medlemsstaternes ansvar for undervisningsindholdet og tilrettelæggelsen af deres uddannelsessystemer respekteres. Den nye styringsramme skal styrke EU's strategiske mål og skabe sammenhæng til globale initiativer, og den skal bidrage til at fremme effektive løsninger og politiske reformer.

Beskrivelse af den gunstige ramme

De væsentligste træk ved denne gunstige ramme vil være følgende:

- Ministerrådet for uddannelse, ungdom, kultur og sport opfordres til at afholde regelmæssige fælles drøftelser med andre rådsformationer for at bidrage til en mere tværgående tilgang til uddannelse.
- Et styringsudvalg for det europæiske uddannelsesområde skal gøre status og sikre fremdrift for initiativerne inden for det europæiske uddannelsesområde.
- Styrket struktureret samarbejde mellem Kommissionen, medlemsstaterne og interessenterne skal samskabe politik- og finansieringstiltag.
- En permanent platform for det europæiske uddannelsesområde som en offentlig indgang til dets tiltag og tjenester.

Sporing af fremskridt

Ifølge meddelelsen er der dokumentation for, at EU-mål sætter uddannelsesspørgsmål på den nationale dagsorden og fremmer monitoreringen af fremskridt. Kommissionen foreslår et sæt *mål, som skal nås inden 2030, hvilket falder sammen med fristen for målene for bæredygtig udvikling*. Målene skal baseres på internationalt sammenlignelige data baseret på individuelle landeaggregater og et vægtet gennemsnit for EU, og de skal monitoreres på en kønsopdelt måde. Kommissionen opfordrer således Rådet til at forpligte EU som helhed på at nå følgende mål inden 2030:

- Andelen af 15-årige med ringe færdigheder i læsning, matematik og naturvidenskab bør være mindre end 15 pct.
- Andelen af elever i 8. klasse med ringe IT-færdigheder bør være mindre end 15 pct.
- Mindst 98 pct. af børn mellem 3 år og alderen for obligatorisk skolestart bør deltage i dagtilbud.
- Andelen af personer i alderen 20-24 år med mindst en ungdomsuddannelse bør være 90 pct.
- Andelen af 30-34-årige med en gennemført videregående uddannelse bør være på mindst 50 pct.

Derudover, som det fremgår af Kommissionens dagsorden for færdigheder og kompetencer, bør 50 pct. af den voksne befolkning i EU deltage i læring hvert år i 2025.

Kommissionen vil offentliggøre European Education and Training Monitor hvert år for at gøre status over etableringen af det europæiske uddannelsesområde i alle uddannelsessektorer. Kommissionen vil arbejde sammen med medlemsstaterne, eksperter, interessenter og internationale partnere for at udvikle indikatorer på områder, der ikke der dækkes ind af eksisterende internationale dataindsamlinger, men som er prioriterede mål for det europæiske uddannelsesområde.

For at gøre status over fremskridt hen mod det europæiske uddannelsesområde inden 2025 vil Kommissionen offentliggøre en *fremskridtrapport for det europæiske uddannelsesområde i 2022* og organisere en *midtvejsevaluering sammen med Europa-Parlamentet i 2023*. En fuld rapport fra Kommissionen om det europæiske uddannelsesområde vil følge i 2025.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Meddelelsen i sig selv medfører ingen konsekvenser for dansk ret.

7. Konsekvenser

Meddelelsen i sig selv forventes ikke at få konsekvenser for lovgivningen, EU-budgettet, statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Meddelelsen blev sendt i skriftlig høring i EU-specialudvalget vedr. uddannelse og ungdom den 7. oktober 2020. Der indkom følgende høringssvar, som nedenfor gengives i deres fulde længde.

Danske Universiteter har meddelt, at de ikke har bemærkninger til meddelelsen.

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier (DEG):

”DEG bakker op om oprettelsen af et europæisk uddannelsesområde, som gør det muligt for alle unge at få den bedst mulige uddannelse og finde job i hele Europa, og hermed udnytte potentialet i uddannelse og kultur som drivkræfter til jobskabelse og vækst lokalt i medlemslandene og i europæisk sammenhæng, gennem de 6 dimensioner, der nævnes på side 6 i dokumentet; Ligestilling og inklusioner, den grønne omstilling og den digitale udvikling, undervisere og elevers digitale kompetencer, geografisk mobilitet og videregående uddannelser.

Et vigtigt led i dette er mobilitet og udveksling på tværs i Europa og derfor kan DEG bakke op om den pakke med initiativer, der lægges op til:

- det at tage på udlandsophold for at studere og lære skal være normen
- eksamensbeviser fra skoler og videregående uddannelsesinstitutioner skal anerkendes i hele EU
- det at kunne tale to sprog ud over sit modersmål skal være normen
- alle skal have adgang til uddannelse af høj kvalitet, uanset hvilken socioøkonomisk baggrund de har
- folk skal have en stærk identitetsfølelse som europæere og en fornemmelse af Europas mangfoldige kulturarv.

Det vil kunne være med til at sikre at unge og voksne, faglærte og ufaglærte får den bedste mulige uddannelse og kan få job i hele Europa og samtidig støttes kvaliteten af erhvervsuddannelserne.”

Danske Studerendes Fællesråd (DSF):

”Vi er positive over, at kommissionens fokus på uddannelse er holistisk og dækker en bred vifte af fokusområder.

Det er meget positivt, at der er et fokus på inklusion og kønsligestilling, specielt med hensyn til studievalg og for de senere karrieremuligheder inden for uddannelsesområdet uanset køn. Det er også positivt, at man vil fokusere på kønslighed i uddannelsernes pensum på de videregående uddannelser, men dette skal naturligvis ske i samarbejde med de lokale fagmiljøer, inkl. studerende, der er bedst egnede til at skabe disse forandringer. Desuden er det også positivt, at man fortsat vil fokusere på, at kvinder også søger ind på STEM uddannelser i et mere lige omfang.

Vi er fortsat kritiske overfor fokuset på digital mobilitet, der alt for nemt kan ende med at blive en andenrangs udvekslingsmulighed for studerende, der lige nu oplever barrierer ifm. at rejse ud fysisk, og det kan ikke erstatte reel fysisk mobilitet, da en markant del af et mobilitetsophold også er alt det, der ligger udenfor selve undervisningen ifm. de uformelle møder med medstuderende og kulturen i destinationen og udviklingspotentialet ved disse. Kommissionen bør arbejde for at nedbryde disse barrierer i højere grad, så flest muligt studerende fra forskellige baggrunde og med forskellige forudsætninger får mulighed for at tage et mobilitetsophold.

Når det er sagt, er der selvfølgelig grupper af studerende, der ikke ville kunne rejse fysisk ud, uanset hvilke tiltag, der blev indført f.eks. studerende med børn og familie, som de ikke kan forlade. I disse tilfælde er det godt, at der arbejdes på mulighed for digital mobilitet eller blanded mobilitet, for også at ramme disse målgrupper, men der skal stadig være et stort fokus på at inkludere flere grupper. Man

kunne hertil lade sig inspirere af #erasmus5001 kampagnen, der forsøger at sikre bedre adgang til Erasmus+. Dertil skal der være en høj prioritering af midler til Erasmus+, hvis man vil nå de mange mål, som er sat.

Det er også positivt med et grønt fokus på det kommende Erasmus+ program, som kan nås både med de projekter, der støttes, samt ved at understøtte muligheden for grønnere transportformer til og fra mobilitetsophold.

Vi ser meget positivt på automatisk anerkendelse af akademiske kompetencer og de muligheder det vil give studerende.

Det er positivt med et større samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne, både ifm. universitetsalliancerne og fælles europæiske degrees. Dog skal der være et fokus på de studerende på flere områder. Først skal man huske at tage hånd om studerende, der tager en grad på tværs af flere uddannelsesinstitutioner i forskellige lande, så de får den nødvendige support til at flytte til et nyt land op til flere gange under uddannelsen. Dvs. den nødvendige hjælp til at finde en betalelig bolig samt nødvendig information om mulighederne som studerende det pågældende sted. Hvor dette ansvar placeres skal være klart og tydeligt. Dernæst skal der også sikres en tilstrækkelig mængde demokratisk inddragelse af studerende i udformningen af fælles degrees, samt til de studerende der tager dem, der skal sikre at uddannelsen har en høj kvalitet, uden at man glemmer de studerende. De studerende skal på samme måde huskes i alle universitetsalliancerne, og skal have en aktiv medbestemmelse i udformningen. Mængden af inddragelse i de to første runder af EUAs har været varierende og i nogle tilfælde utilstrækkelig.”

Danske Lærerorganisationer International (DLI):

”DLI – der repræsenterer de danske underviserorganisationer; BUPL, DLF, FSL, GL, DM og Uddannelsesforbundet - har nedenstående høringssvar til meddelelsen om at opnå et europæisk uddannelsesområde inden 2025.

DLI konstaterer at Europa-Kommissionen har meget høje ambitioner for hvad EU og medlemsstaterne skal opnå inden for uddannelse i perioden frem til 2025 og 2030.

DLI kan bakke fuldt ud op om at fremme uddannelsessystemer der skaber lige muligheder for alle gennem inkluderende uddannelsesmiljøer, men Kommissionen har et relativt entydigt fokus på færdigheder. Det er bekymrende, at der i meddelelsen er et fravær af pædagogiske begreber og målsætninger, fx om dannelse som et mål i sig og ikke et blot middel, kreativitet, leg, nysgerrighed og lysten til at lære som grundlæggende forudsætninger for et vellykket uddannelsessystem. Det er alle områder der ikke kan måles, og dermed heller ikke vil blive betonet i Kommissionens analyser af medlemsstaternes fremgang på uddannelsesområdet i fx Det Europæiske Semester. Den pædagogiske ramme og de sociale og relationelle dimensioner af undervisning og uddannelse er afgørende i arbejdet for at modvirke årsager til at børn og unge falder ud af uddannelsessystemet eller at de ikke erhverver sig de ønskede færdigheder og kompetencer der skal forberede dem til livet, videre uddannelse og arbejdsmarkedet.

Kvalitet er den første af de seks dimensioner som det europæiske område for uddannelse skal bygge på. Kvalitetsuddannelse skal fremme unge med viden, færdigheder og ’attitudes’ der skal understøttes af en vision der bygger på fremme af grundlæggende færdigheder, transversale færdigheder, mobilitet for elever, studerende og undervisere, fremme læring af sprog og flersprogethed, støtte lærere i at mestre sproglige og kulturel mangfoldighed i skoler og uddannelse, et europæisk perspektiv i uddannelse og sikre uddannelsesinstitutioner som sikre miljøer uden bl.a. vold, mobning og diskriminering. Der burde være reference til ovenstående dimensioner som den pædagogiske ramme og de sociale og relationelle dimensioner, ligesom manglen på reference til EU’s egne otte nøglekompetencer kan undre.

¹ <https://erasmus500.eu/>

I beskrivelsen af de seks dimensioner er der stort set ingen reference til betydningen af de økonomiske og politiske rammer for uddannelse, herunder inddragelsen af de sociale parter. EU og medlemsstaterne har gentagne gange forpligtet sig på en inddragelse af de sociale parter i relevante processer og beslutninger og det er derfor bekymrende at hele governance-rammen for det europæiske område for uddannelse er så vagt beskrevet uden tydelige krav fra Europa-Kommissionen om at EU og medlemsstaterne forpligter sig herpå. Det stiller store krav til medlemsstaterne om at sikre både de europæiske og nationale sociale parter bliver en del af styringen af det europæiske område for uddannelse, herunder i Steering Board.

Undervisere er fjerde dimension i det europæiske område for uddannelse, hvor problemstillinger som mangel på undervisere, behovet for efter- og videreuddannelse og at mange undervisere oplever at professionen ikke bliver værdsat i samfundet, bliver beskrevet. DLI ønsker at understrege, at underviserprofessionerne skal bestå af undervisere uddannet på det relevante niveau samt at der er behov for at sikre ordentlige rammer og vilkår for underviseres efter- og videreuddannelse. Sidstnævnte skal ske i overensstemmelse med de kollektive aftalesystemer i medlemsstaterne.

Problemstillingerne bliver ikke helt udfoldet, fx vigtigheden af et bedre arbejdsmiljø, tid til (kerne)opgaverne, professionel autonomi og risiko for 'teaching to the test'. Også betydningen af digitalisering af uddannelse er udeladt.

Kommissionen opretter i 2021 en European Innovative Teaching Award. Definitionen af innovativ undervisning, som også nævnes andre steder i dokumentet, er ikke tydelig defineret. Der er en risiko for at en sådan pris vil blive koblet til politiske målsætninger frem for pædagogiske vurderinger.

Dagtilbudsområdet – ECEC – spiller en vigtig rolle for at sikre lige muligheder i uddannelsessystemet og opadgående social mobilitet, hvilket DLI er enig i. Det gælder dog ikke kun for de 3-5-årige, men også for tilbud til de 0-2-årige. Derfor ønsker DLI at der også fastsættes mål for de allerførste og yderst formative år.

På området for videregående uddannelser er der en række initiativer, som automatisk anerkendelse (der også gælder ungdomsuddannelserne), micro-credentials, graduate tracking og European Degree som alle kan have relativt vidtrækkende konsekvenser for de videregående uddannelsers muligheder for at selv at udvikle indhold, rammer og kvalitet for sine uddannelser. Særligt i en situation, hvor der i Bologna-processen m.v. er stort fokus på "basic values", såsom akademisk frihed og institutionernes autonomi, er det af afgørende betydning, at Kommissionen understøtter disse værdier aktivt og ikke tværtimod risikerer at modarbejde dem via ovennævnte initiativer. Underviserne på de videregående uddannelser er ikke nævnt i afsnittene for de videregående uddannelser, trods at der er store udfordringer med midlertidige ansættelser, arbejdsvilkår og -belastning i forbindelse med omstillingen til online undervisning, deling af undervisningsmaterialer osv. der er blevet forstærket i forbindelse med Covid-19-pandemien. DLI afventer de mere konkrete politiske initiativer som er varslet fremsat i 2021. Uddannelse som et geopolitisk redskab omfatter en række helt nye tilgange og initiativer der ikke tidligere er fremsat så eksplicit, og som DLI har behov for at drøfte yderligere internt inden der kan gives høringssvar herpå. Her skal det blot slås fast endnu engang, at uddannelse har en helt afgørende samfundsmæssig betydning i sig selv og DLI kan kun tage afstand fra en reduktion af uddannelse til et instrument for andre politikområder, hvad enten det er geopolitik, økonomisk politik eller jobskabelse. DLI foreslår, at denne dimension drøftes yderligere i EU-specialudvalget.

Der foreslås nye mål inden for nogle af de eksisterende indikatorer i ET2020 samt nye indikatorer der endnu ikke er fastsat. Indikatorerne har spillet en stor rolle i det europæiske uddannelsessamarbejde og inden for rammen af Det Europæiske Semester. Det har medført, at områder der enten ikke er udarbejdet indikatorer inden for, eller som er udfordrende at måle kvantitativt, ikke får samme plads i det europæiske uddannelsessamarbejde og den nationale opfølgning. Indikatorer, der har til formål at måle på EU's samlede og medlemsstaternes individuelle fremgang, inden for Verdensmål 4 og dets delmål, gør indikatorer som udgangspunkt for uddannelsespolitik yderligere komplekst. Der er behov for en drøftelse på både EU- og nationalt niveau med de sociale parter og relevante aktører omkring

hvordan man sikrer den rette balance mellem kvantitative indikatorer og ”ikke-målbare” aspekter af uddannelse som grundlag for uddannelsespolitik.

Der forudsættes en række EU-finansieringsinstrumenter baseret på en række fastsatte samt nogle endnu ikke fastsatte indikatorer og benchmarks. Adgang til disse finansieringsinstrumenter er i mange tilfælde forbundet til Kommissionens analyser og vurderinger af de enkelte medlemsstaters fremskridt inden for rammen af Det Europæiske Semester. Dette kan overordnet set vurderes at være inden for rammen af den åbne koordinationsmetode, men selve processen og inddragelsen af relevante europæiske og nationale aktører er enten uklart beskrevet eller afventer forhandlinger med medlemsstaterne.

Så på trods af beskrevne intentioner i enkelte dele af meddelelsen om at involvere aktører og anlægge en bottom-up tilgang, er det således uklart hvad Kommissionen og medlemsstaterne forpligter sig til i forhold til at involvere de sociale parter og aktører i øvrigt.

Den valgte fremgangsmåde i forhold til anvendelse af EU's finansieringsinstrumenter, fonde m.v. – ikke mindst i en økonomisk genopretningsperiode som følge af Covid-19-pandemien – kan potentielt få stor indflydelse på de nationale prioriteter for uddannelsessektoren. Det er ikke nødvendigvis gavnligt for de demokratiske processer og for kvaliteten af uddannelse.”

Finanssektorens Arbejdsgiverforening (FA):

”Generelt bakker vi fuldt op om begge Kommissionens meddelelser og gode intentioner om at styrke den fælleseuropæiske indsats på disse områder. Vi vil stærkt anbefale, at den danske regering i særlig grad bakker op om Kommissionens forslag til Rådshenstilling om micro-credentials. Det er forslag, som vil kunne yde et tiltrængt bidrag til at løfte livslang læring på VVEU også i en dansk sammenhæng.”

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes generel opbakning til meddelelsen om etablering af det europæiske uddannelsesområde og de foreslåede dimensioner for samarbejdet, ligesom det også må forventes, at der er opbakning til at fastholde de eksisterende samarbejdsstrukturer frem til 2025. Derudover er der ikke kendskab til medlemsstaternes mere konkrete holdninger.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen hilser meddelelsen velkommen og glæder sig over, at der anlægges en helhedsorienteret tilgang til alle uddannelsessektorer. Regeringen finder, at der bør være større fokus på dagtilbudsområdet, herunder også for de 0-2-årige. Dagtilbud af høj kvalitet spiller en vigtig rolle for at sikre lige muligheder i uddannelse, bekæmpe negativ social arv og endeligt at sikre kvinders arbejdsmarkedsdeltagelse. Endvidere finder regeringen, at dannelsesaspektet bør være stærkere betonet ved siden af det færdighedsorienterede læringssyn.

Regeringen finder, at de seks dimensioner i det europæiske uddannelsesområde er dækkende for de udfordringer, som forventes at møde uddannelsessektoren i de kommende år. Særligt fokus på grøn og digital omstilling, kvalitet i uddannelserne og social inklusion er yderst relevante. Det er ligeledes vigtigt med et styrket fokus på undervisernes og det pædagogiske personales rolle for uddannelser og dagtilbud.

Regeringen støtter, at initiativet om Europæiske Universiteter spiller en nøglerolle i videreudviklingen af samarbejdet på det videregående uddannelsesområde. Regeringen vil lægge vægt på, at undersøgelser vedrørende mulighed for en fælles europæisk grad eller retlig statut respekterer både den nationale kompetence samt den institutionelle autonomi. Desuden vil regeringen betone, at eventuelt nye tiltag bør tage deres udgangspunkt i strukturer fra Bologna-processen. Der er ikke brug for nye parallelle

processer. Regeringen støtter den styrkede kobling til det Europæiske Forskningsområde og vil arbejde for, at forskningsdimensionen af Europæiske Universiteter udfoldes yderligere efter pilotfasen.

I forhold til de foreslåede fem mål finder regeringen, at det er udmærket med fælles mål til at sætte en retning. Regeringen støtter de konkrete fem mål. Der bør tages højde for den store forskel i medlemslandenes udgangspunkt. Regeringen lægger samtidig vægt på at undgå unødige administrative byrder i forbindelse med dataindsamling.

Regeringen støtter, at den eksisterende styringsmæssige ramme for det europæiske uddannelsessamarbejde videreføres med eventuelle mindre justeringer. Det er væsentligt, at der ikke etableres parallelle processer eller overflødige administrative strukturer.

Endelig lægger regeringen vægt på, at uddannelse er national kompetence, og at den videre udrulning af initiativerne inden for det europæiske uddannelsesområde sker i fuld respekt for nærhedsprincippet og proportionalitet. Der vil blive taget specifik stilling til de enkelte initiativer i takt med, at de konkretiseres af Kommissionen.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.